

2. (अ) Translate any **two** of the following :

8

कोणत्याही दोन परिच्छेदांचा अनुवाद करा.

किसी दो परिच्छेदों का अनुवाद कीजिए।

- (1) अत्युष्णं दुर्गं पिबति चेत् मनुष्यस्य जिहवा दग्धा भवति । तेन तस्यः एवं भीति भवति यत् दुर्ग्धसाहश्येन तक्रात् अपि विभेति । दुर्ग्धेन जिहवा दग्धा इति कारणेन तक्रमपि फूटकृत्य पिबति । एवं एकेन सङ्कटेन पीडितः मनुष्यः सर्वेष्वपि संदर्भेषु अनावश्यकरात्या सावधानतां दर्शयति इति अनेन न्यायेन सूच्यते ।

(2) लूतायाः शरीरात् विशिष्ट तन्तुनिर्माणं भवति । तैः तन्तुभिः लूता जालं निर्माति । स्वयं च जालान् पृथगपि स्थानं शक्नोति । एवं परमेश्वरः स्वस्मात् जगत् निर्माय अन्ते तस्य लयं स्वस्मिन् करोति । लूता जालस्य निमित्तकारणं चे भवति । तेथेव ब्रह्म जगतः उपादानकारणं निमित्तकारणं च भवति ।

(3) अगस्त्यविरचिते अग्नियाननन्मि ग्रन्थे तथा भारद्वाजविरचिते विमानाधिकरणे विमानयन्त्रस्य वर्णनं लभ्यते । ‘समराङ्गणसूत्रधार’ नाम्ना ग्रन्थः भोजदेवेन एकादशे शत्के लिखितः आसीत् । तस्य प्रकाशनं गायकवाड-संस्कृत-गृन्थमालायां 1724 तमे खिस्ताब्दे सञ्जात्रम् । तस्मिन् ग्रन्थे काष्ठनिर्मितखण्डाकार-विमानस्य वर्णनं लभ्यते ।

(4) उदानवायोः लघुत्वेन काष्ठनिर्मितं विमानं आकाशे तरति इति अगस्त्यः ज्ञातवान् इमं लघुतमं उदानवायुं विविध औषधिपुटयुक्ते कोशेयवस्त्रे बद्ध्वा विमानोङ्गुयनं क्रियते स्म । एतेषां काष्ठविमानानां सञ्चालनार्थं प्राचीनैः वैमानिकैः बलवन्तः पक्षिणः उपयोजिताः आसन् । विमानसञ्चालनार्थं सुसंस्कृतिः वशीकृताः इव वा आसन् ।

(ब) न्याय म्हणजे काय हे सांगन कोणतेही दोन न्याय सोदाहरण स्पष्ट करा.

(ब) न्याय म्हणजे काय हे सांगन कोणतेही दोन न्याय सोदाहरण स्पष्ट करा.

What is 'न्याय'? Describe any two 'न्याय' with example

न्याय की परिभाषा कीजिए। कोई दो न्याय उदाहरण सहित स्पष्ट कीजिए।

OR/किंवा/अथवा

पाचीन भारतातील निसान विज्ञा या विषयावर पाहाऱ्या आधारे निबंध लिहा

Write essay on “पाचीन भारते विसानविद्वा”

“पाचीन भारते विमानविदा” विषय पर पाठ के आधार पर निबंध लिखिए।

3. (अ) Translate any **two** of the following :

8

कोणत्याही दोन परिच्छेदांचा अनुवाद करा.

किसी दो परिच्छेदांचा अनुवाद कीजिए।

- (1) इयं भूमिः अस्माकं माता वर्यं च अस्याः संतानरूपाः । अर्थात् अस्माकं मिथः ब्रातुभावः विद्यते । अस्माकं पूर्वजानां कृते इयं पृथिवी न केवलं भूम्याः खण्डस्वरूपः अंशः । अपि तू सा प्रत्यक्षतः मातृस्वरूपा । माता यथा बालकं स्नापयति भोजयति प्रेमणा च तं पालयति । तथैव इयं भूमाता अपि अस्मभ्यं भोजनार्थं अन्नं पानार्थं जलं, आच्छादनार्थं वस्त्राणि, प्राणधारणार्थं वायुः इत्यादि सर्वं ददाति ।
- (2) अस्माकं पूर्वपुरुषैः एकात्मभावनायाः पुष्टयर्थं प्रतिदिनं प्रातः उत्थाय प्रातः स्मरणस्परिषाटिः प्रवर्तिताः । तस्मिन् संपूर्णभारतवर्षे स्थिताः गिरिर्पर्वताः नदनद्यः पुरनगराणि तथैव ऋसिमुनयः चक्रवर्ति-सम्राजः पराक्रमि-सेनापत्यः, तत्वेत्तारः, साधुमहात्मानः उत्पादीनः सर्वक्षेत्रेषु प्रकाशमानानां महापुरुषाणां तथा मातृशक्तेश्च समावेशः कृतः ।
- (3) हिन्दूनां चत्वारि धामःनि रामेश्वरः द्वारिका बद्रीनाथः पुरी उत्पाल्यानि भारतस्य चनसृसुं दिक्षु वर्तन्ते । एकस्य धाम्नः तीर्थजलम् अन्यस्यधाम्नः तीर्थे प्रक्षेप्तव्यम् अथवा तेन जलेन तत्रस्था देवता अभिसेकतव्या इत्यस्ति परिषाटिः । प्रत्येकेन हिन्दुना स्वस्थ आयुषि एकवारं सेयं यात्रा अनुष्ठातव्या इति धार्मिककर्तव्यरूपेण उपदिष्टम् ।
- (4) मानवजीवनस्य अन्तिमम् उद्दिष्टं किं स्पात् केन कर्मणा कृतेन जीवनं कृतार्थं संजातम् इति मानसिकं समाधानम् मानवः प्राप्नुयात् इति विचारं कृत्वा अस्मत्पूर्वजैः धर्मार्थकाममोक्षाः इति चत्वारः पुरुषार्थाः जनेभ्यः उपदिष्टाः ।
- (ब) “वैदिकवाङ्मये एकतासंवर्धनार्थम् उपदेशाः” यावर सविस्तर टीप लिहा.

7

Write note on “वैदिकवाङ्मये एकतासंवर्धनार्थम् उपदेशाः”.

“वैदिकवाङ्मये एकतासंवर्धनार्थम् उपदेशाः” इस पर टिप्पणी कीजिए।

OR/किंवा/अथवा

Write note on “वेदोत्तरकाले एकता संवर्धनार्थम् प्रयासाः”.

वेदोत्तरकाले एकता संवर्धनार्थम् प्रयासाः” यावर सविस्तर टीप लिहा.
टिप्पणी कीजिए “वेदोत्तरकाले एकतासंवर्धनार्थम् प्रयासाः” ।

4. (अ) Translate any **two** पद्यांशः :

8

कोणत्याही दोन पद्यांशाचा अनुवाद करा :

किसी दो पद्यांशों का अनुवाद कीजिए।

- (1) श्रुत्वा तदीयं वचनं विषसाकाम्
मस्तानि - वाक्ये सहसागतं तत् ।
धनं महारावपदे स्थितं मे
लता हि रम्या निजपादपेन ॥
- (2) अद्यापि राधा हरिसाङ्गिनी सा ।
राधां विना कृष्णपदं न पूर्णम्
राधा विलीना प्रियकृष्णरूपे
माया यथा ब्रह्म पदे विलीना

- (3) सत्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥
- (4) सत्त्वात्सञ्जायते ज्ञानं
रजसे लोभ एव च ।
प्रमादमोहै तमसो
कवतोऽज्ञानमेव च ॥
- (ब) मस्तानीचे 'पत्नीधर्म' विषयक विचार स्पष्ट करा.

7

Write thought of मस्तानी on 'पत्नीधर्म'

मस्तानी के 'पत्नीधर्म' विषयक विचार स्पष्ट कीजिए।

OR/किंवा/अथवा

सत्य आणि रजोगुणाचे स्वरूप सांगून त्यामुळे मनुष्याला निलणरे फळ सांगा.

State the nature of सत्व and रज गुण and state the fruits that a person gets due to them.

सत्य और रजोगुण का स्वरूप विशद कीजिए। तथा उन गुणों से मनुष्य को क्या फलप्राप्ति होती है ?

5. (अ) Translate any **two** पदांशः :

8

कोणत्याही दोन पदांशाचा अनुवाद करा.

किसी दो पदांशों का अनुवाद कीजिए।

- (1) महोरस्को महेष्वासो गूढजत्रुररिंदमः ।
आजानुबाडुः सुशिराः सुललाटः सुविक्रियः ॥
- (2) पूर्व दत्तवरा देवी वरमेनमयाचत ।
निवासनं च रामस्य भरतस्याभिषेचनम्
- (3) कस्तूरी जायते कस्मात्को हन्ति करिणा कुलम् ।
किं कुर्यात्कातरो युद्धे मृगात्सिंहः पलायनम् ।
- (4) किं दानमनाकाङ्क्षः किं मित्रं ?
यन्निवारयति पापात् ।
कोऽलङ्कारः ? शीलं
किं वाचा मण्डतं ? सत्यम् ॥

- (ब) पाठाच्या आधारे रामाचे चित्र रेखाटा.

7

Describe 'राम' on basis of पाठ.

पाठ के आधार पर राम का चित्र रेखिए।

OR/किंवा/अथवा

चित्रकाव्य म्हणजे काय ते दोन उदाहरणसहित स्पष्ट करा.

Describe चित्रकाव्य with two examples.

दो उदाहरण सहित 'चित्रकाव्य' स्पष्ट कीजिए।